

A Zempléni-hegység mesterséges üregeinek denevérfaunisztikai felmérése

Géczi István

3980 Sátoraljaújhely, Jókai Mór u. 7

Bevezetés

A Zempléni-hegység harmadidőszaki vulkáni kőzetekből álló területe nagyméretű természetes üregekben szegény. Ugyanakkor a sziklafalak rései, hasadécai számos faj egyedei számára biztosítanak emberi zavarástól mentes rejtekhelyet. A vulkáni működés eredményeként képződött ércek és ásványok több évszázados bányászata következtében számos bányatáró és akna található a Telkibánya fölé magasodó Gyepű-hegy és Kánya-hegy, a Füzérradvány fölötti Korom-hegy – Korom-tető gerinc és a Sátor-hegyek területén. A hegylábi területek szőlő termesztése és a jól megmunkálható tufa kőzetek több ezer pince kialakítását eredményezték. Egy részük rövid, egyágú, változó hőmérsékletű, a denevérek részére csak alkalmi tanyahelynek alkalmas. Nagyobb részük a természetes eredetű barlangokra jellemző fizikai jellemzőkkel rendelkezik. Egyes helyeken több száz méteres pincerendszerek is kialakításra kerültek. Jelentős részük napjainkra elvesztette gazdasági funkcióját, ember által ritkán vagy egyáltalán nem látogatott.

Az 1990-es évekig nagyon kevés adat állt rendelkezésre a Zempléni-hegység denevérfaunájáról. Irodalmi adatok Paszlavszky (1918), Vásárhelyi (1939), Schmidt & Topál (1970–71), Bihari (1990), Endes (1989, 1990), Gombkötő et al. (1996) után, átfogó kép kialakítására tett kísérletet az épületlakó fajokról Bihari (1990), Bihari & Gombkötő (1993), Bihari (1996), Géczi (1997). Az 1989-től kezdődően zajló épületmonitorozás és az 1993–2004 között folytatott faunisztikai mintavételezés jelentősen kibővítette a Zempléni-hegység denevérfaunájára vonatkozó ismereteket (Géczi 1998–99). Az erdei élőhelyekhez kötődő fajok helyzetéről Géczi (2000. Szabadkígyós) vázolt fel átfogó képet. Tovább bővítette az ismereteket a mesterséges üregek célzott „Denevérvédelmi szempontú vizsgálata” programja keretében (2000–2006) végzett felmérés és monitoring.

Pincék felmérése a nyári félévben, a szellőző nyílásokon bevilágítva történt, mely az üregek torokrészét érintette. A téli félévben a pincék kisebb részének átvizsgálása spontán módon, a pincesoron talált tulajdonos segítségével történt. A már ismert telelőhelyek esetében otthonában is felkerestük a gazdákat, segítségüket kérve a felmérésekhez. Pár esetben a gazdátlan, ajtó nélküli pincéket is átvizsgáltuk. Olyan pincékben is teleltek denevérek, amelyeket rendszeresen felkeresnek tulajdonosaik, amelyekben bort tárolnak, illetve rendszeresen kisebb mennyiségben must is forr, mustgáz is képződik.

A bányák (tárók, aknák) esetében egyaránt került sor téli átvizsgálásra, illetve a bejáratok mellett függönyhálók, esetenként detektor segítségével végzett őszi és tavaszi faunisztikai vizsgálatra. Több esetben csak hálózásra nyílt mód a szűk nyílás mellett. Az eredmények alapján a Telkibánya határában és a Korom-hegyen található bányák egyaránt párzó és telelő helyek.

Eredmények

Eperjessy pince

Település: Erdőbénye

Területi szűkítés: Barnamáj

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU24D1

Leírás: A Hegyalja területén ismert egyik leghosszabb denevérek által lakott pince. Riolittufa és vegyes tufa kőzetekbe vájták. Bor tárolására több évtizede nem használják. A tulajdonos gazdasági hasznosítását a jövőben sem tervezi. A bejárata keleti irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. A kőboltozatos bejáratot követő 2-3 m-es szakasz omladékos, beszakadással fenyeget. A 60 m hosszú pincerendszer többi része jó megtartású, biztonságosan járható. Átlagosan 2 m magas és 0,8 m széles járat köt össze nyolc különböző méretű üreget. A kisebb üregek 2-3 m², a legnagyobb kb. 10 m² kiterjedésű. A pince két eltérő szinten elhelyezkedő részre osztható, melyek között csigalépcső biztosítja a közlekedést. A bejárattól távolabbi, magasabban elhelyezkedő rész télen-nyáron jól érezhetően melegebb. A legmelegebb helyen nagyobb mennyiségű régebbi eredetű guanó található. Mint denevér élőhely 2000 tavaszán vált ismertté. Állapota 2001-2006 folyamán érdemben nem változott, esetleg csak kis mértékben romlott. A pince helyiségeit az ellenőrzésektől eltekintve emberi zavarás nem éri.

A járatrendszer hasadékoktól mentes, lámpával megvilágítva jól áttekinthető. 2000-2006 folyamán 13 alkalommal került átvizsgálásra.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Paus	Plecotus sp.	Bbar	indet sp.
2000. 03. 08.	5	3	-	-	-	-
2001. 01. 20.	-	1	-	1	-	-
2001. 04. 03.	1	2	-	-	-	-
2001. 06. 27.	-	-	-	-	-	-
2001. 08. 10.	-	-	-	-	-	2
2001. 08. 12.	1	-	-	-	-	-
2002. 10. 03.	2	2	-	-	-	-
2003. 01. 25.	17	1	-	-	-	-
2003. 04. 03.	15	2	-	-	-	-
2004. 02. 19.	19	2	-	-	-	-
2004. 07. 23.	1	-	-	-	-	-
2004. 12. 28.	14	1	1	-	-	-
2006. 02. 18.	5	3	-	2	1	-

1. táblázat. Megfigyelési adatok az Eperjessy-pincében.
Table 1. Data of visual observations in Eperjessy Cellar.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincét a boltozott bejáratot követő rész beomlása, a bejárat elzáródása veszélyezteti. A bejárat állapota 2001-06 folyamán tovább romlott. Szükséges a pince bejárati részének megerősítése, a torok rész omlásmentesítése. A jelenlegi állapot megőrzésével biztosítható a denevérek zavartalansága.

Lócse-tanya pince

Település: Erdőbénye

Területi szűkítés: Dió-kút

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU24A4

Leírás: A szőlővel beültetett terület aljában található. A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jött létre. (A bejárat fölé az 1914-es szám van vésvé.). Az üreget riolittufába vájták. Bor tárolására ismeretlen ideje nem használják. A bejárata Ny-DNY-i irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. A kb. 100 m hosszú pince jó megtartású, biztonságosan járható. Átlagosan kb. 2-2,5 m magas és kb. 3-3,5 m széles, tágas bányajárat jellegű. 2000 őszén vált ismertté. Állapota az elmúlt években érdemben nem változott. 2000. és 2003. között 6 alkalommal került sor a pince bejására. Magányos egyedek alkalmi szállásának bizonyult.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip
2000.10.15.	2	-
2001.01.20.	1	1
2001.04.04.	-	-
2002.10.03.	-	-
2003.01.25.	-	-
2003.04.03.	1	1

2. táblázat. Megfigyelési adatok a Lócse-tanya pincéjében.

Table 2. Data of visual observations in Lócse-tanya Cellar.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Új tulajdonosa borászati célú hasznosítását tervezi.

Füzérradvány római katolikus parókia

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Táncsics M. u. 12.

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D4

Leírás: A római katolikus parókia kertjében található pince denevér teelő hely. Áthalmazott riolittufa kőzetbe vájták. Ismeretlen ideje nem használják. A bejárata délkeleti irányba nyílik. Az egész pince omladékos, nagy lapokban szakadnak le a tufarétegek. Hosszútávon beszakadással fenyeget. A kb. 15 m hosszú pince egyetlen nagy üreget képez. Átlagosan kb. 1,8 m magas és kb. 3 m széles. Legmélyebb pontján kb. 15 cm átmérőjű szellőző akna található, mely a felszín közelében eltömődött. 2001-05 folyamán állapota jelentősen tovább romlott, bejárati része rövid időn belül beomolhat. 5 alkalommal került sor a pince bejására. Minden alkalommal a pince ugyanazon részén, az egykori szellőző akna aljában kerültek megfigyelésre a teelő csonkafülű denevérek. A teelő állatok kis egyedszáma nem ad módot a pár éven belül bekövetkezett változástól megbízható következtetés levonására. A csonkafülű denevér kevés ismert Zemplén-hegység-i teelőhelyeinek egyike.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Mema
2000. 01. 21.	5
2001. 07. 15.	-
2002. 02. 20.	4
2003. 03. 01.	4
2005. 01. 06.	2

3. táblázat. Megfigyelési adatok a füzérradványi római katolikus parókián.

Table 3. Data of visual observations in the clergy-house in Füzérradvány.

Egyéb adatok: az épület lakója a 90-es évtized telein hasonló nagyságú állományokat figyelt meg.

Irodalmi adatok: Géczi 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincét a tufarétegek folytatódó leszakadása, a teljes beomlás veszélyezteti. Állaga folyamatosan romlik. Javasolt a pince omlásmentesítése, denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

Fonyi pincesor

Település: Fony

Területi szűkítés: a település északi pereme

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU26B2

Leírás: A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jöttek létre. Áthalmazott riolittufa és tufit kőzetekben kerültek kialakításra. Egy patak völgy két oldalán sorakoznak. A pincék többsége elhanyagolt, 10%-a lezáratlan. Közel fele a tulajdonos által ritkán látogatott vagy egyáltalán nem használt. A lezáratlanok omladozóak, a lejáratos követő részük rövid, 5-10 m. 2002-ben és 2004-ben egy-egy alkalommal került sor a pincesor bejárására, 68 db pince lehetőség szerinti átvizsgálására.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip
2002. 07. 04.	-	15 (13 ad., 2 juv.)
2004. 07. 23.	1	18 (14 ad., 4 juv.)

4. táblázat. Megfigyelési adatok a fonyi pincesoron.

Table 4. Data of visual observations in the cellars of Fony.

Irodalmi adatok: -

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincéket a boltozott bejáratos beomlása, a bejáratos elzáródása veszélyezteti. Javasolt a pincék omlásmentesítése, a tulajdonosok tájékoztatása.

Füzérkajatai üregek és pincék

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Pap-hegy, Rednek-kút

Egyéb elnevezések: barlanglakások

UTM-kód: EU37D1

Leírás: Az üregek a Pap-hegy délkeleti oldalában középkorú erdővel benőtt völgytalpból nyílnak. A hagyományos mezőgazdasági termékek tárolására hozták létre a tucatnyi kisméretű pincét. Nagyobb részük önálló üreg, egy részük közös járatból nyílik. Áthalmozott riolittufába lettek kialakítva. Állaguk változó. A felszínhez közelebb találhatóak omladékosak, a mélyebben elhelyezkedők jó megtartásúak. Hosszú ideje nem használják őket. A legtöbb bejárata majdnem teljesen feltöltődött törmelékkel. A bejáratok Ny-i, Ény-i irányba nyílnak. A többség 4-5 m-es. Átlagosan 1,5-2 m magasak. Téli hőmérsékletük alacsony. Alatta marad a kistájra jellemző középhőmérsékletnek. 1999 nyarán váltak ismertté. Állapotuk 2001-03 folyamán érdemben nem változott. A pincék a Rednek-kút forrásvizét hasznosító mini vízmű körülkerített telepéről nyílnak. 1999-2003. év folyamán 5 alkalommal került sor az üregek teljes vagy részleges átvizsgálására. Hasadékokkal átjártak, nehezen, részben egyáltalán nem átvizsgálhatóak. Magányos egyedek alkalmi szállásának bizonyult egy-egy üreg.

Megfigyelési adatok:

Dátum	Rfer	Rhip	Mmyo/bly	Myotis sp.	Bbar
1999. 07. 09.	-	-	-	1	-
2000. 07. 13.	1	-	-	1	-
2002. 08. 08.	1	1	-	1	-
2003. 03. 06.	-	-	1	1	1

5. táblázat. Megfigyelési adatok a füzérkajatai barlanglakásokban.

Table 5. Data of visual observations in the caves near Füzérkajata.

Irodalmi adatok: Géczy 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A fő veszélyforrás a bejáratok lassú feltöltődése, elzáródása, egyes üregek esetében az üreg beomlása. Megfelelő kezelés, karbantartás hiányában várható állaguk folyamatos romlása. Javasolt az üregek, mint potenciális denevér élőhelyek, állapotának folyamatos figyelemmel kísérése, a terület tulajdonosával/tulajdonosaival az üregekre vonatkozó szándékok tisztázása.

A kékedi "forrás-barlang"

Település: Kéked

Területi szűkítés: Fürdő u. 13.

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU27C2

Leírás: A "forrás-barlang" a kékedi fürdő területén, a kádas fürdő épülete alatt található. Aljzata és oldalfalai alsó része piroxén-amfiboldácit, oldalfalai felsőrésze és boltozata mesterséges felépítmény, a kádas fürdő épületének alapja. A forrás vize gyógyvíz. Itt történik a víz egy részének kivétele a fürdő épületei és medencéi részére. A maradék barlangi patak módjára folyik végig az üregen. Ennek következtében páratartalma télen-nyáron közel 100%, hőmérséklete, a 18-19 °C-os forrásvíznek köszönhetően, 15-18 °C. A bejárata kelet-délkeleti irányba nyílik, közvetlenül a felszínre. A "forrás-barlangot" a kádas fürdő épületét tartó boltívek tagolják. Mennyezetén és oldalfalain nagyszámú kisebb-nagyobb, rövidebb és hosszabb üreg található, melyeken korábban ill. jelenleg a kádak "elhasználta" vizét eresztik le. A 25 m hosszú építmény

egyetlen nagy üreget képez. A bejáraton 2,7 m magas és 2,6 m széles. Az üreg vége fokozatosan négykézláb járható járattá szűkül. Jellemzői 2000-06 folyamán nem változtak. 10 alkalommal került sor átvizsgálására. A falakba és boltozatba mélyülő üregek többsége jól áttekinthető, negyedük csak részlegesen átvizsgálható.

A teletől kis patkósdenevérek száma, mely elég hullámzó, az élőhelyet a faj jelentős, hosszabb ideje ismert és használt teletőhelyének minősíti.

Megfigyelési adatok:

<i>Dátum/date</i>	<i>Rhip</i>	<i>Rfer</i>
2000. 07. 14.	-	-
2001. 02. 17.	4	-
2001. 09. 09.	-	1
2002. 02. 20.	9	-
2003. 02. 20.	1	2
2003. 07. 05.	-	-
2004. 02. 19.	3	-
2004. 07. 23.	-	-
2004. 12. 28.	-	1
2006. 02. 18.	-	-

6. táblázat. Megfigyelési adatok a kékedi forrásbarlangban.

Table 6. Data of visual observations in the spring-cave in Kéked.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Veszélyeztető tényezőt jelenthet a "forrásbarlangban" a téli félévben végzett karbantartó munka. Célszerű lenne ennek május-augusztus hónapokra korlátozása.

Római Katolikus Egyházi Szeretet Szolgálat Szeretetotthon pincerendszere

Település: Hejce

Területi szűkítés: Béke tér 1.

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU26B1

Leírás: A pincerendszer a település belterületén található. A hegyaljai szőlőtermesztés és borkészítés eredményeként jött létre. Riolit lavinatufa kőzetbe vájták. Bor tárolására az 1980-as évek közepéig használták. A denevérek által használható bejáratok (egy pincebejárat és több kisebb nyílás) ÉnyÉ-i irányba nyílnak. A kb. 500 m hosszú pincerendszer (A gondnok nem járult hozzá felméréséhez.) jó megtartású, biztonságosan járható. Több hosszabb-rövidebb ágból áll. Átlagosan kb. 2 m magas és 3-3,5-4 m széles. A bejárás során szerzett tapasztalatok alapján az egyes ágak átlaghőmérséklete és páratartalma jelentős eltéréseket mutat. 2002 nyarán vált ismertté. 4 alkalommal került sor a pincerendszer teljes bejárására. Hasadékoktól mentes, jól átvizsgálható. A Zempléni-hegység északi részén e pincerendszer rendelkezik, az ismertté vált teletőhelyek közül, a második legnagyobb nagy patkósdenevér telető állománnyal. A hegység térségében telető nagy patkósdenevérek kb. 25%-ának téli menedéke. Kiemelkedő jelentőségű téli szálláshely.

Megfigyelési adatok:

<i>Dátum/date</i>	<i>Rfer</i>	<i>Rhip</i>	<i>Mema</i>	<i>Paus</i>
2002.07.04.	5	-	-	-
2003.02.20.	94	5	1	1
2003.07.25.	3	-	-	-
2004.02.19.	91	2	2	-
2004.12.28.	93	3	5	-
2006.02.18.	125	4	2	-

7. táblázat. Megfigyelési adatok a hejcei pincerendszerben.

Table 7. Data of visual observations in the vault-system in Hejce.

Egyéb adatok: A szeretetotthon gondnokának tájékoztatása szerint az aktív használat idején is rendszeresen teleltek a járatrendszerben denevérek.

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: Veszélyeztető tényező a pincerendszer esetleges újbóli gazdasági hasznosítása, borászati, idegenforgalmi céllal. Szükséges a tulajdonossal való folyamatos kapcsolattartás.

Mikóházi pincesorok

Település: Mikóháza

Területi szűkítés: Hegyalja utca

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU46A3

Leírás: A pincesorok a Palack-hegy és a Kis-Remete lábánál helyezkednek el. A pincéket változó állékonyságú összesült riolittufa kőzetekbe vájták. A pincesorokon összesen, a beomlásoktól és felújításoktól függően 84-88 pince található, három egymástól kb. 200-200 m-re elhelyezkedő csoportban (I. csop.: a Palack-hegy és a Kis-Remete között, II. csop.: a Palack-hegy lábánál, III. csop.: a Kis-Remete lábánál). Az I-es csoport pincéi kizárólag nyári élőhelyek, a II-es döntően téli, a III-as kisebb egyedszámmal egyaránt nyári és téli. Eredendően valamennyi bortárolás céljára lett kialakítva. Napjainkban kb. negyedük tartósan üres, zöldségtárolásra használt, illetve beomlóban van. A bortárolásra használtak többségében, méretükhöz képest, minimális mennyiségű must forr ki, ill. bort tárolnak. A téli mustgáz-termelődés elenyésző, a tulajdonosok többsége a tél folyamán is rendszeresen lejár pincéjébe. 10% szellőzőnyílása lezárt, denevérek számára megközelíthetetlen. A pincék változó hosszúságúak. Az egy ágból állók rövidebbek, átlagos hosszuk 10 m. A nagyobbak általában két ágból állnak, hosszuk a 30 m-t is meghaladhatja. Az egyik kétszintes, amelyben a felső szint, egykori rejtekhely, a pince küszöbszintje fölé emelkedik. A pincék nedvességtartalom tekintetében nagyon eltérőek. Jellemzően teljesen szárazak ill. csepegő vizes nedvesek, de találhatóak állandó vízállással rendelkezők is. A pincesorok jellemzőiben 2001-04. folyamán érdemi változás nem történt. A pincesorok denevérszempontrú vizsgálata 1992-ban indult. A Zempléni-hegységben található pincesorok közül denevérvédelmi szempontból a legjobban ismert. A pincékben legnagyobb egyedszámban előforduló faj a kis patkósdenevér. 1992-től ismert egy stabil szaporodó kolóniája (I. csop.), amely a Zempléni-hegységben az egyik legjelentősebb. 2001-ben egy újabb kolónia is megjelent (III. csop.). Nyári állománya folyamatosan gyarapszik. A Zempléni-hegység területén belül, a jelentősek közé tartozik a telető állománya is (II. csop.). A nagy patkósdenevér egyedei

szintén egész évben jelen vannak. A nyári és téli előfordulása egy-két pincében alkalmi, változó állomány nagysággal. Minden alkalommal a pincék ugyanazon részén kerültek megfigyelésre telelő állományaik. Mind a kis mind a nagy patkósdenevér telelő egyedei előkerültek bortárolásra folyamatosan használt pincékből is. A szürke hosszúfűlű és a pisze denevér egyedei telelőként kerültek elő. A szürke hosszúfűlű denevérek használt és felhagyott pincékből egyaránt, pisze denevérek csak elhagyott pincékből.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rhip	Rfer	Mmyo/bly	Paust	Vizsgált pincék száma
2000.02.12.	4	10	-	1	2 ill. 3 pincében
2000.07.01.	33	2	-	-	6 ill. 2 pincében
2001.01.05.	6	4	-	-	2 ill. 2 pincében
2001.07.27.	43+18 (43 ad., 18 juv.)	2	-	-	8 ill. 2 pincében
2001.09.08.	2	-	-	-	1 pincében
2001.09.19.	5	-	-	-	1 pincében
2001.09.22.	4	-	-	-	1 pincében
2001.12.05.	8	1	1	-	2 ill. 1 pincében
2002.01.19.	2	1	-	-	1 ill. 1 pincében
2002.02.28.	7	-	-	-	1 pincében
2002.03.16.	5	-	-	-	1 pincében
2002.05.12.	3	-	-	-	1 pincében
2002.07.18.	43+15 (43 ad., 15 juv.)	-	-	-	8 pincében
2002.09.28.	6	-	-	-	1 pincében
2003.02.15.	2	1	-	-	1 ill. 1 pincében
2003.08.01.	28	1	-	-	1 ill. 1 pincében
2004.08.21.	17+2	-	-	-	3 pincében

8. táblázat. Megfigyelési adatok a mikóházi pincesoron.
Table 8. Data of visual observations in the cellars in Mikóháza.

Irodalmi adatok: Géczi 1997, 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A pincék, mint élőhelyek számára az elsődleges veszélyforrás a tulajdonosok tájékoztatatlansága ill. a tulajdonos-váltás. Veszélyeztető tényező az élőhelyek átalakítása, szellőzőnyílások lezárása. Szükséges a pincetulajdonosok tájékoztatása, az élőhelyek átalakításának megelőzése.

Egyéb pincék

Felsőregmec, EU47B4 (35 pince) 2002. 07. 13. *Rhip*[2]

Kéked, EU27C1 (temetődomb alatti pince) 2004. 02. 19. *Rfer* [2], *Rhip* [2]; 2004. 12. 28. *Rfer* [4], *Rhip* [3]; 2006. 02. 18. *Plecotus* sp. [1], *indet.* sp. [1]

Károlyfalva, EU45A3 (nagy pincesor, 72 pince) 2001. 08. 01. *Rhip* [6+2]; 2002. 08. 05. *Rhip* [3], *Rfer* [1]

Vílyvitány, EU47B2 (22 pince) 2001. 08. 27. *Rfer* [1], *Rhip* [2]

Sárospatak – Bodroghalász, EU44A1 (25 pince) 2002. 07. 10. *Rfer* [1]

Golop, EU14B3 (33 pince) 2002. 07. 17. egy tulaj látott,

Abaújszántó, EU14A3-4 (130 pince) 2002. 07. 17. *Rfer* [2]

Erdőhorváti, EU35B2 (71 pince) 2002. 08. 08. *Rfer* [1], *Rhip* [1]

Mogyoróska*, EU25C1 (várpince) 2006. 02. 09. *Mbly* [1], *Mmyo* [1], *Plecotus* sp. [1], *indet.* sp. [1] 1 (* Szegedi Zsolt megfigyelése)

János-táró akna

Település: Telkibánya

Területi szűkítés: Rózsa-hegy, 9A erdőrésztlet

Egyéb elnevezések: Rózsa-bánya, Ruzsa-bánya

UTM-kód: EU27D3

Leírás: Az akna Telkibányától ÉK-re, a Rózsa-hegy nyugati oldalában nyílik. A XVIII. századi aranybányászat keretében kialakított János-táró egykori aknája. Felszíni nyílása 4 x 4 méter. Jó megtartású, kálitrachitkőzetbe vájták. Jelen állapotában minimum 50 m mély és legalább egy oldaljárattal rendelkezik, kb. 25 m mélyen. Jellemzőiben 2001-04 folyamán érdemi változás nem történt. Denevérszempontrú vizsgálata 1993-ban indult. Az első vizsgálatokat Bényei Sándor, Frank Tamás és Suta Sándor végezték. 2004-ig az akna mellett 13 faj került kimutatásra. Fajgazdagsága következtében a legfontosabb zempléni párzó és telelő helyek közé tartozik. A pisze és a barna hosszúfűlű denevérek legjelentősebb ismert Zemplén-hegységben található párzó és valószínűsíthető telelő helye. Nagy patkósdenevér állománya is a jelentősebbek közé tartozik. A legrégebbi, 1993-94-es, és a 2002-2004-es vizsgálatok eredményei sem állomány nagyság, sem faji összetétel tekintetében nem mutatnak lényeges eltérést.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	<i>Rfer</i>	<i>Rhip</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	<i>Bbar</i>	<i>Mbec</i>	<i>Mbly</i>	<i>Mnat</i>	<i>Mdau</i>	<i>Eser</i>	<i>Mnyo</i>	<i>Mmys/ bra</i>	<i>indet sp.</i>
2000.10.17.	2	-	17	1	3	1	1	1	-	-	-	-	-
2001.03.31.	6	1	3	-	-	-	-	-	3	-	-	1	20
2001.04.01.	8	3	2	-	-	-	-	-	6	-	-	-	30
2001.07.11.	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
2002.09.27.	1	-	2	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-
2004.09.20.	7	-	3	-	-	3	3	-	1	-	-	-	-

9. táblázat. Megfigyelési adatok a Ruzsa-bányában.

Table 9. Data of visual observations in Ruzsa mine-gallery.

Irodalmi adatok: Bihari et al. 2000, Géczi 1998-99, 1999

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedés: A bányaknát elsősorban az esetleges bányászati tevékenység újraindítása veszélyezteti. Hosszútávon a hegyoldalból az aknába kerülő törmelékkel való feltöltődés veszélye is fennáll. Javasolt a bánya és környezete védetté nyilvánítása és a Zempléni Tájvédelmi Körzethez csatolása. Balesetveszélyes elhelyezkedése és a Zempléni-hegység denevérfaunájának megőrzésében betöltött kiemelkedő jelentősége szükségessé teszi a feltöltődését megakadályozó, baleset- és denevérvédelmi szempontból is biztonságos lezárását.

Mária-bánya akna

Település: Telkibánya

Területi szűkítés: Kánya-hegy, 21C erdőrésztlet

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU27D3

Leírás: Az akna Telkibányától Ék-re a Kánya-hegy nyugati oldalában található. A XVIII. századi aranybányászat keretében kialakított Mária-bánya egykori szellőző aknája. Az aknától kb. 200 m-

re található a denevérek közlekedését lehetetlenné tevő, acéllemez ajtóval lezárt Mária-táró bejárata. Az akna felszíni nyílása 3 x 3 méter. A felszín közelében erősen mállott, omladékos. Kálitrachitkőzetbe vajták. Jelen állapotában minimum 50 m mély és legalább egy oldaljárattal rendelkezik, kb. 17 m mélyen. Az aknát rossz állapotú, beszakadás veszélyes faszerkezet fedi. A denevérek a megroggyant szerkezet rései között közlekednek. Állapota 2001-03 folyamán tovább romlott. Az aknában és nyílása körül 13 alkalommal került sor denevér-faunisztikai kutatásra, függőnyhálók felhasználásával, detektorozással, ill. az aknába történt leereszkedéssel.

Az akna denevérszemponitú vizsgálata 1994-ban indult. Az első vizsgálatokat Bényei Sándor, Frank Tamás és Suta Sándor végezték. Eddig 13 denevérfaj előfordulása került kimutatásra. Öt fokozottan védett faj együttes előfordulása a hegység területéről egyedül innen ismert. A kiemelkedő jelentőségű élőhelyek közé tartozik. Az 1994-es és 2001-02-es vizsgálatok összehasonlító elemzése alapján az akna stabil fajösszetételű és állománynagyságú őszi-téli denevér populáció élőhelye. Az év teljes hosszában jelen vannak a nagy patkósdenevér és a barna hosszúfűlű denevér egyedei, a többi faj számára átmeneti szállás, párzó- és telelőhelyként szolgál. A hegyesorrú és a barna hosszúfűlű denevér legjelentősebb, a nagy patkósdenevér jelentős ismert térségbeli párzó és telelőhelye. 2006-ban nyílt lehetőség először az akna közelében található, az aknával nagy valószínűséggel összeköttetésben lévő táró részleges bejárására.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Mmys	Mbly	Mbec	Mema	Mdas	Paar	Bbar	Eser
2001.04.03.	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-
2001.06.09.	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2001.08.17.	8	-	1	-	-	-	-	1	-	-
2001.10.03.	11	3	1	2	3	-	-	18	-	-
2001.10.04.	37	-	1	4	3	-	-	6	4	-
2002.09.20.	4	3	-	2	1	3	1	2	-	1
2002.10.04.	18	-	-	2	-	-	-	8	1	-
2002.11.20.	-	-	-	-	-	-	-	3	5	-

10. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya aknájában.

Table 10. Data of visual observations in the shaft of Mária-mine.

Megfigyelési adatok (táró):

Dátum/date	Rfer	Rhip	Mmyo/bly	Mbec	Mema	Myotis sp.	Paar	Eser	indet sp.
2006.02.09.*	29	2	27	1	7	5	1	3	2

11. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya tárójában (*Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)

Table 11. Data of visual observations in the mine-adit of Mária-mine. Ruzsa mine-gallery (*: data of G. Pelles and Zs. Szegedi).

Irodalmi adatok: Bihari et al. 2000

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányaa knát elsősorban az aknát jelenleg kb. 80%-ban befedő faszerkezet beomlása veszélyezteti, mely az akna teljes elzáródását, a hegyoldalból bejutó törmelékkel való feltöltődését okozhatja. További veszélyforrás a bányászat esetleges újraindítása. Javasolt baleset- és denevérvédelmi szempontból egyaránt biztonságos lezárása. A táróra idegenfogalmi hasznosítási terv készült. Javasolt az idegenfogalmi hasznosítás időbeni korlátozása.

Korom-hegyi "Kajati-táró"

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Korom-hegy, Korom-oldal

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D3

Leírás: bánya a Korom-hegy nyugati oldalában, a Korom-oldal területén található. Eredeti nevét nem ismerjük. Nemesagyag (illit) bányászata eredményeként jött létre. Hidrotermális limnokvarcit és áthalmazott riolittufa kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása következtében. Jelenkori bányászati kutatása 1995 óta folyik (HUMEX Kft) a Bükki Nemzeti Park Igazgatósága engedélyével (I-246/1995), mindenféle korlátozás nélkül. A bejárata nyugati irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. 2002 nyarán ölfákkal és kőzettörmelékekkel elzárták, de maradt a denevérek közlekedése számára alkalmas nyílás. A bejárathoz vezető mélyedés két oldala nagyon meredek, omladékos. Folyamatos omlása a bejárat teljes elzáródását eredményezheti. A bánya egy átlagosan 2 m széles és 2 m magas, közel egyenes és vízszintes, jelen állapotában 90-100 m hosszú vágat, amelyet omlás zár le. Az ismert részén jó megtartású, sehol sem omladékos, jól járható. Az omlás után, a denevérek számára járhatóan, minimum két ágban folytatódik. Mint denevér élőhely 2000-ben, az egykori korom-hegyi illitbányák területének átvizsgálása eredményeként vált ismertté. Korábbi adatok nem ismertek a bányáról. A bejárat lezárása előtt 2 alkalommal került sor átvizsgálására, azt követően függönyhálókkal faunisztikai felmérésre, 1 alkalommal kirepülés számlálásra, és több alkalommal a bejárat állapotának ellenőrzésére.

A Kajati-táróból 2000-2003 folyamán 11 denevérfaj előfordulását, 5 faj esetében telelését sikerült kimutatni. Párási időszakban e bányánál tapasztaltuk a legintenzívebb mozgást. A Zempléni-hegység területén belül itt található a nagy patkósdenevér legnagyobb ismert telelő kolóniája. Mivel ez a Zempléni-hegység területéről ismert összes telelő nagy patkósdenevér állományának közel harmada, fokozott figyelmet és védelmet érdemel. Az észlelt egyedek száma alapján kiemelkedő jelentőséggel bír a csonkafülű, nagyfülű és barna hosszúfülű denevérfajok populációi tekintetében is. A Zempléni-hegység legnagyobb és legjelentősebb telelő denevérállománnyal rendelkező élőhelye. Összehasonlító elemzéshez még nem rendelkezünk elegendő információval.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Mmyo/bly	Mdau	Paur	Paus	Mema	Mmys	Mbec	Mnat	Indet sp.	Myotis sp.
2000.11.08.	9	3	-	1	1	-	-	-	-	-		-
2001.01.21.	157	5	15	-	-	-	1	-	-	-		-
2001.04.02.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	min. 50	-
2002.02.20.	115	3	13	-	-	-	1	-	-	-		-
2002.09.06.	6	-	2	5	25	1	8	1	8	5		-
2005.01.06.	118	5	9	-	-	-	-	-	-	-		1
2006.02.01.*	156	16	14	-	1	-	-	-	-	-		3

12. táblázat. Megfigyelési adatok a Kajati-táróban (*: Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)
Table 12. Data of visual observations in the Kajati mine adit (*: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban az emberi tevékenység fenyegeti. A kutatási engedély birtokában lévő cég (HUMEX Kft) a BNPI engedélye nélkül 2002 nyarán a bejáratot lezárta. Csak a rosszul elvégzett lezárásnak köszönhetően maradt a denevérek közlekedésére alkalmas nyílás. A bejárat előtti terület, a bejáratához vezető mélyedés továbbra is omladékos, feltöltődése a bejárat végleges elzáródását eredményezheti. További veszélyforrás a cég részéről a bányában folytatandó kutatás, a bányászat esetleges újraindítása. Javasolt a bányában folyó kutatás május-augusztus hónapokra korlátozása, a bejárat előtti rész omlásmentesítése. Továbbá javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

A korom-hegyi Malomkő-bánya

Település: Füzérkajata

Területi szűkítés: Korom-hegy

Egyéb elnevezések: -

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya a Korom-hegy keleti oldalában található. Malomkő-bányászat eredményeként jött létre. Repedésekkel sűrűn tagolt, hidrotermális, limnokvarcit kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása és kimosódása következtében. A bejárata, mely 0,5 - 1 m magas és 2 m széles, az egykori malomkőbánya bányaudvarából, egy kb. 10 m magas sziklafal lábánál nyílik, déli irányba. Kettő, egymással szűk nyílással összekapcsolódó, lencseszerű üreg alkotja a denevérek szálláshelyét. Mindkettő alaprajza ovális. Alapterülete kb. 20 m². Aljzata kb. 30 ill. 45 fokos szögben lejt. Mennyezetén 0,5 - 1 m és több m magas hasadékok találhatóak. Jó megtartású, sehol sem omladékos. 2001-03 időszakában jellemzőiben változás nem történt. 2000-2003. folyamán 10 alkalommal lett átvizsgálva. A hasadékok egy része nem vizsgálható.

Az üreg aljzatán talált denevérürülék-kupac az ellenőrzések során talált állományoknál nagyobbak előfordulását valószínűsítették, amelyet egy szeptemberi kirepülésszámlálás igazolt. Minimum 70 állat hagyta el a bányát. A bánya elsősorban őszi átmeneti szállásként, párzó helyként funkcionál nagy patkósdenevérek számára.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Mmyo/bly	Mdau	Paus/Paur	Bbar	Eser	indet sp.
2000.11.14.	-	1	-	-	-	-	-	-
2001.01.21.	-	1	1	-	-	-	-	-
2001.04.04.	1	3	-	-	-	-	-	-
2001.06.09.	3	2	-	-	-	-	-	-
2001.07.15.	2	-	-	-	-	-	-	-
2002.02.20.	-	2	3	-	-	-	-	-
2002.09.06.*	min. 20	min. 1	?	?	-	?	-	-
2003.03.01.	-	1	3	4	-	3	-	-
2003.07.14.	-	1	-	-	-	-	-	-
2003.08.27.	6	6	-	-	-	-	-	-
2005.01.06.	-	-	4	-	1	-	3	4
2006.02.01.**	-	-	-	-	1	4	2	-

13. táblázat. Megfigyelési adatok a Koromhegyi-bányában (*:min. 70 denevér került megfigyelésre, ** Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt megfigyelése)

Table 13. Data of visual observations in the Koromhegyi mine (*: min. 70 specimens were observed; **: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Irodalmi adatok: -

Egyéb adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban a bejárat előtti terület, a bányaudvar feltöltődése, és ennek következtében a bejárat elzáródása veszélyezteti. Szintén veszélyforrás a bányaudvar előtt elhaladó, 2000-ben kialakított "Kormos Bába" Tanösvényen megindult turistaforgalom. Javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása. A tanösvény útvonalának távolabb történő kijelölése.

4. számú táró

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Korom-hegy

Egyéb elnevezések: –

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya a Korom-hegy Bánya-oldal elnevezésű részén található. A XIX-XX. században a Korom-hegyen zajló nemesagyag-bányászat eredményeként jött létre. Limnokvarcit kőzetekbe vájták. A bejárata D és DK közötti irányba, közvetlenül a felszínre nyílik. Az egykori táró beomlasztott bejárat részének felnyílásával vált a denevérek számára megközelíthetővé. Egyszer sikerült eddig kutatónak bejárnia. Kb. 70 m hosszú, rendkívül omladékos. Jelenlegi bejárata csak a denevérek által használható szűk nyílás. 2003 tavaszán vált ismertté.

2003-05 folyamán 5 alkalommal került sor kutatására. Egy alkalommal kirepülés figyelésére, három alkalommal a bejárat előtt függönyhálók segítségével faunisztikai célú hálózásra, egyszer bejárására.

A bánya bejáratánál 2003-04 folyamán 8 denevérfaj előfordulását sikerült kimutatni. Három faj fokozottan védett. A bánya páرزó- és teelöhely. A Zempléni-hegység területén a nagyfűlű denevér legfontosabb ismert páرزóhelye, a kispatkós denevér legjelentősebb teelöhelye. Az ismert potenciális teelöhelyek közül ez rendelkezik a legnagyobb csonkafűlű és vízi denevér állománnyal. Az észlelt fajösszetétel és állománynagyság alapján a Zempléni-hegység legjelentősebb őszi-téli denevér élöhelyei közé tartozik.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Paar	Mmys	Mbec	Mema	Mdau	Mnat	indet sp.
2003.04.12.	-	-	-	-	-	-	-	-	5
2003.08.27.	2	1	4	-	2	1	-	-	-
2003.08.28.	1	-	1	2	17	7	7	3	-
2004.08.21.	-	-	-	1	1	2	-	-	-
2005.03.25.*	4	19	-	-	-	4	-	-	-

14. táblázat. Megfigyelési adatok a Mária-bánya tárójában (* P. Pjenčak megfigyelése)

Table 14. Data of visual observations in the 4th mine adit in Füzérradvány (*: data of P. Pjenčak).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bejáratot a szálban álló kőzetben futó járat előtti terület feltöltődése, elzáródása veszélyezteti. A bejárat szűk, kisebb törmelékmenyiség is könnyen elzárhatja. Potenciális veszélyforrás a bányászat újraindulása. A felszíni nyomok alapján az elmúlt években a HUMEX Kft itt is végzett bányászati kutatásokat. Javasolt a bejárat előtti

rész törmelék-mentesítése, az omlásveszély megszüntetése. Továbbá javasolt a bánya denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása.

Hármasbánya

Település: Füzérradvány

Területi szűkítés: Korom-hegy, Bánya-oldal

Egyéb elnevezések: Alsó-táró

UTM-kód: EU37D3

Leírás: A bánya Korom-hegy keleti oldalában található. A XIX-XX. századi illitbányászat eredményeként jött létre. Repedésekkel sűrűn tagolt, hidrotermális, limnokvarcit kőzetben, a limnokvarcit rétegek közötti illites kőzetanyag kibányászása következtében. 0,6 m átmérőjű kerek nyílású bejárata Dk-i irányba nyílik. Az üreg bejárati része, kb. 7m hosszan, 0,6 m széles, 1 m magas szűk járat, amelyet omlás zár le. A járat az omlás fölött denevérek számára használható nyílásban folytatódik. A bejárati rész végig mállott, omladékos kőzetbe vájt.

2000-2001. folyamán 3 alkalommal lett vizsgálva a bejárati nyílás előtt detektor, illetve függönyhálók segítségével. Nagy patkósdenevér és kis patkósdenevér előfordulását sikerült kimutatni. Tekintettel a patkósdenevérek telelőhellyel szembeni igényeire, nagyobb kiterjedésű felszín alatti üreg megléte feltételezhető. Mivel a Zempléni-hegységben kevés denevérek számára alkalmas élőhely található, a jelentős élőhelyek közé tartozik.

Megfigyelési adatok:

Dátum	Rhip	Rfer	Rfer/hip	indet sp.
2000.11.14.	2	-	-	1
2001.04.02.	1	1	8	-
2001.04.04.	5	-	-	-

15. táblázat. Megfigyelési adatok a Hármas-bánya tárójában.

Table 15. Data of visual observations in mine adits of Hármas-bánya in Füzérradvány.

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bányát elsősorban a bejárati rész folytatódó beomlása és ennek következtében a bejárat elzáródása veszélyezteti. Veszélyforrás a bejáratától 2 m-re elhaladó, 2000-ben kialakított "Kormos Bába" Tanösvényen megindult turistaforgalom.

Tatárka-hegyi bánya és akna

Település: Sátoraljaújhely

Területi szűkítés: Rudabányácska, Tatárka-hegy, Sátoraljaújhely 26 E erdőrészlet

Egyéb elnevezések: Aranybánya

UTM-kód: EU46D2

Leírás: Sátoraljaújhelytől nyugatra a Tatárka-hegyen található. A bányatáró a hegy délkeleti oldalán nyílik. (A BNPI szakhatósági engedélyével a HUMEX Kft a területen kutatásokat végzett, melynek a meghosszabbításához a BNPI 1999. 11. 08-án (I-336-3/1999) az engedélyt minden korlátozás nélkül megadta.) Az akna a táró bejáratától légvonalban kb. 60-70 méterre, északnyugati irányban a hegygerinc délkeleti végén található. A bányát középkori aranybányászat keretében alakították ki. A táró bejáratát, amely 1999-ben beomlott 2000-ben felújították

(HUMEX Kft), majd a BNPI tudta nélkül 2002. év nyarán beomlasztották, időközben pedig újranitották. A törmelékes kőzetben haladó első 7 métert bányafák támasztják alá. A szálban álló kőzetben a táró bejárati nyílása 1 x 0,7-0,8 méter. A járatok jó megtartásúak. Egy fő járatból és több - ebből nyíló - kisebb járatból áll. Rendkívül szűk. Egy ember kiegyenesedve, helyenként meggörnyedve illetve négykézláb történő mozgását teszi lehetővé. Két nagyobb üreg található benne. Egy kb. 5 m hosszú és 6 m magas hasadékszerű, és egy a fő szinttől lefelé és felfelé is folytatódó, szintén hasadékszerű akna. A fő ág áll összeköttetésben a gerincről nyíló aknával. A táróban enyhe légmozgás érzékelhető. A táró bejáratának 1999-es beomlását követően sem tűntek el a bányából a denevérek. Járható része min. 200 méter. A tárórendszer teljes hossza nem ismert. Az akna felszíni nyílása kb. 3 x 3 méter, amely belátható mélységben kb. 1 x 1 méterre szűkül. Az akna mélysége szintén nem ismert.

A bánya denevérszempontrú vizsgálata 1992-ban indult (Frank, T.). 1994-2006 között a táró 7 alkalommal került denevér-faunisztikai célú bejárásra, mely minden alkalommal csak a biztonságosan bejárható részeket érintette. Az akna nyílása mellett 4 alkalommal került sor függőháló felhasználásával mintavételezésre. A bányából eddig 11 denevérfaj előfordulását sikerült kimutatni. Négy faj fokozottan védett. Legjelentősebb a nagy patkósdenevér, mely 1994-től stabil telelő állománnyal van jelen. Szintén állandó telelők a csonkafülű denevérek. A bánya, mint telelőhely jelentőségének növekedését jelezheti, hogy a közel azonos időpontban végzett felmérések, összességében növekvő telelő denevérállományt jeleznek.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Bbar	Paus	Paur	Eser	Mbly	Mema	Mnat	Mbec	Mbra
1992.01.19.*	1	-	-	2	-	-	1	1	-	-	-
2000.10.19.	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-
2001.01.07.	18	1	-	-	2	1	-	5	-	-	-
2001.08.19.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.09.04.	4	-	1	-	4	-	-	1	1	1	1
2004.12.29.	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
2006.02.01.**	12	4	-	-	1	-	-	-	Msp: 1	-	-

16. táblázat. Megfigyelési adatok a Tatarka-hegyi bányában (*: Frank Tamás adata; **: Nagy István, Pelles Gábor és Szegedi Zsolt adata).

Table 16. Data of visual observations in Tatarka-hegyi mine adits(*: data of T. Frank; **: data of I. Nagy, G. Pelles and Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: Frank (1992).

Irodalmi adatok: Gécz (1997, 1999)

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bájárat pillanatnyi állapota csak folyamatos karbantartással tartható fenn. Veszélyforrás a bányászat esetleges újraindítása. A bánya ismert a környező lakosság körében, bejárnak fiatalok. Az aknát, mivel elég szűk, a növényzet betelepődése, a felhalmozódó növényi maradványok és bemosódó törmelék fenyegeti elzáródással. Nehezen észrevehető helyen található, fokozott balesetveszélyt jelent. Szükséges a táró bejáratának rendszeres ellenőrzése, beomlás elleni tartós védelmének megoldása és denevérvédelmi szempontból biztonságos lezárása. Javasolt a bányában folyó esetleges kutatómunka május-augusztus hónapokra korlátozása. A függőleges akna kitisztítása, a törmelék-behordódás megszüntetése és a denevérek számára biztonságos lezárása.

Megyer-hegyi kaolin bánya

Település: Sárospatak

Területi szűkítés: Megyer-hegy

Egyéb elnevezések: –

UTM-kód: EU45A2

Leírás: A Megyer-hegy déli oldalában található. A nemesagyag-bányászat keretében kialakított járatrendszer. Bejárati nyílása 1,2 x 1,5 méter. Bejárati szakaszát téglafallal leválasztották a járatrendszerrel, és felhagyásáig pinceként funkcionált. A pince felhagyását követően a téglafalon 0,6 x 0,4 m-es nyílás nyitottak. A járatok egy része jó megtartású, biztonságosan járható. Helyenként erősen mállott, omladékos. Egyes járatok szűk réseken közelíthetőek meg, illetve teljesen elzáródtak. Helyenként utóvulkáni működés következtében kvarccal átitatódott, más részein agyagásvánnyá mállott összesült riolittufába vajták. Jelen állapotában kb. 60 m-es hosszúságban járható, jól vizsgálható. Átvizsgálására 8 alkalommal került sor. A mennyezet egyes részein látható nyomok, az elszórt ürülék jelentősebb számú denevér korábbi jelenlétére utalnak.

Megfigyelési adatok:

Dátum/date	Rfer	Rhip	Myotis sp
2001.11.17.	-	2	-
2002.09.21.	3	-	-
2003.01.25.	-	4	-
2003.04.03.	2	5	-
2004.02.19.	-	2	-
2004.08.19.	1	-	-
2004.12.28.	-	3	-
2006.02.09.*	-	6	1

17. táblázat. Megfigyelési adatok a Megyer-hegyi-bányában (*: Szegedi Zsolt adata).

Table 17. Data of visual observations in Megyer-hegyi mine (*: data of Zs. Szegedi).

Egyéb adatok: -

Irodalmi adatok: -

Veszélyeztető tényezők, védelmi intézkedések: A bánya bejárata nyitott, bárki által „látogatható”. Forgalmas turistaút mellett található. Bejárati része omlásveszélyes. Rövid időn belül várható a beomlása, a járatok elzáródása. Javasolt a bánya Megyer-hegyi Tengerszem Természetvédelmi Területhez való csatolása (A védett terület közvetlen közelében található!), baleset- és denevérvédelmi szempontból egyaránt biztonságos lezárása.

Irodalom

- Bihari, Z. 1990. A nagy patkósorrú denevér (*R. ferrumequinum*) és a hosszúszárnyú denevér (*M. schreibersii*) vándorlásának vizsgálata a Zempléni-hegységben. *Calandrella*, 4(2): 22-27.
- Bihari, Z. 1990. Adatok a Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek felméréséhez. *Calandrella*, 4(1): 75-82.
- Bihari, Z. 1996. A Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek populációdinamikai vizsgálata. *Denevérkutatás*, 2: 15-21.

- Bihari, Z. 1996. Denevérhatározó és denevérvédelem. MME Könyvtára 10. Budapest, 110 pp.
- Bihari, Z. Gombkötő, P. & Estók, P. 1996. Az óriás korai denevér (*Nyctalus lasiopterus*) és fehér-torkú denevér (*Vespertilio murinus*) újabb előfordulási adatai Észak-Magyarország területén. *Denevérkutatás*, 2: 38-39.
- Bihari, Z. & Gombkötő, P. 1993. Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 18: 163-189.
- Bihari, Z. Petrovics & Z. Szentgyörgyi, P. 2000. A Zempléni-hegység emlősfaunája (Mammalia). *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 24: 361-403.
- Endes, M. 1989. Adatok a tiszai Alföld denevérfaunájához. *Calandrella*, 3(2): 69-70.
- Endes, M. 1990. Ritkább denevérfajok a Zempléni-hegységben. *Calandrella* 4(1): 86.
- Frank, T. 1992. Denevéres adatok 1992. (Kézirat)
- Géczi, I. 1997. Hat év felmérő munkájának eredményei és tapasztalatai Zemplénben és Abaújban. Az I. Magyar Denevérvédelmi Konferencia kiadványa, p. 11-15.
- Géczi, I. 1999. Adatok a Zempléni-hegység és a szomszédos kistájak denevérfaunájához (Mammalia: Chiroptera). *Folia Historico Naturalia Musei Matraensis*, 23: 381-389.
- Géczi, I. 1999. A Zempléni-hegység denevérfaunája a legújabb eredmények tükrében. A II. Magyar Denevérvédelmi Konferencia kiadványa, p. 41-48.
- Gyarmati, P. 1972. A Tokaji-hegység szerkezeti - vulkanotektonikai vázlata
- Matis, Š. & Pjenčák, P. 1998. Nález čiastočne albinotických ucháčov svetlých (*Plecotus auritus*). *Natura Carpatica*, 39: 327-330.
- Matis, Š. & Pjenčák, P. 1998. Nález čiastočne albinotických ucháčov svetlých (*Plecotus auritus*). *Natura Carpatica* 39: 327-330.)
- Paszlavszy, J. 1918. Mammalia. In: *Fauna Regni Hungariae* I.
- Schmidt, E. & Topál, Gy. 1971. Denevérmaradványok magyarországi bagolyköpetekből. *Vertebr. Hung.* 12: 93-102.
- Székyné Fux Vilma. 1970. Telkibánya ércesedése és kárpáti kapcsolatai. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Topál, Gy. 1954. A Kárpát-medence denevéreinek elterjedési adatai. *Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici*, 5: 471-483.
- Topál, Gy. 1969. Denevérek – Chiroptera. *Magyarország Állatvilága*, XXII/2.
- Vásárhelyi, I. 1939. Adatok a Bükk denevérfaunájához. *Állatt. Közl.*, 36: 117-123.